

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.001.06.2023

Pani Jolanta Szewc
Dyrektor Sądu Okręgowego
Warszawa-Praga
ul. Poligonowa 3
04-051 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. – wykonanie planu finansowego Sądu Okręgowego
Warszawa-Praga

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 57 72, F +48 22 444 57 62
lwa@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Sąd Okręgowy Warszawa-Praga ¹ , ul. Poligonowa 3, 04-051 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jolanta Szewc, Dyrektor Sądu – od 6 czerwca 2017 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontrolerzy	Magdalena Żywicka, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr 8/2023 z 2 stycznia 2023 r. Monika Białogrodzka, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 2/2023 z 2 stycznia 2023 r. Adam Czugajewicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 10/2023 z 2 stycznia 2023 r. (akta kontroli tom I str. 1-2, 296-299)

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli	<p>Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania planu finansowego Sądu na 2022 r. pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności. Ocenie podlegały w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none">– realizacja wydatków budżetu państwa;– sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2022 r. w zakresie operacji finansowych;– system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań. <p>Ponadto przeprowadzono analizę porównawczą danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.</p>
Zakres kontroli	<p>Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:</p> <ul style="list-style-type: none">– analiza porównawcza wykonania dochodów budżetowych;– analiza realizacji wydatków budżetu państwa, w tym efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków;– szczegółowa analiza wybranej próby wydatków dysponenta III stopnia;– szczegółowa analiza wybranej próby wydatków, które w 2021 r. nie wygasły z upływem roku budżetowego;– kontrola prawidłowości udzielania i realizacji wybranych zamówień publicznych;– analiza stanu zobowiązań;– analiza prawidłowości sporządzenia wybranych sprawozdań;– analiza stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań. <p>Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. <i>Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności.</i></p>

¹ Dalej: Sąd.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

III. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykonanie przez Sąd budżetu państwa w roku 2022.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W 2022 r. Sąd zrealizował dochody budżetowe na kwotę 44 220,2 tys. zł (267,2% planu i 113,9% wykonania roku poprzedniego). Stan należności w 2022 r. zwiększył się w porównaniu do 2021 r. o 16,1%, natomiast zaległości netto wzrosły o 25,9% i dotyczyły głównie wpływów z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego (§ 0630)⁴.

Wydatki Sądu zrealizowano na kwotę 93 071,6 tys. zł, co stanowiło 97,3% planu po zmianach oraz 117,4% wykonania roku poprzedniego. Na podstawie analizy wydatków budżetowych w łącznej wysokości 12 422,6 tys. zł, stanowiących 13,3% wydatków Sądu, stwierdzono nieprawidłowości na kwotę 54,9 tys. zł (0,3% badanej próby), polegające na udzieleniu zamówienia i wydatkowaniu 40,4 tys. zł z naruszeniem zasad gospodarowania środkami publicznymi oraz na braku działań w celu zmniejszenia zamówionej mocy energii elektrycznej, co mogło zmniejszyć wydatki na ten cel o 14,5 tys. zł. Najwyższa Izba kontroli negatywnie ocenia decyzję o demontażu suszarek elektrycznych, która nie została poprzedzona rzetelną analizą jej celowości i była nieuzasadniona ekonomicznie. Ponadto nieprawidłowości stwierdzone w tym zakresie wskazują na potrzebę wzmocnienia mechanizmów kontroli zarządczej, zapewniających skuteczność i efektywność działania, o których mowa w art. 68 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁵. Pozostałe wydatki zostały poniesione zgodnie z obowiązującymi przepisami, w sposób celowy i gospodarny.

Sprawozdania budżetowe i w zakresie operacji finansowych sporządzane były prawidłowo, a dane w nich zawarte były zgodne z ewidencją księgową. Przyjęte mechanizmy kontroli zarządczej umożliwiły terminowe i poprawne sporządzenie ww. sprawozdań.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowej⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Dochody budżetowe

Opis stanu faktycznego

Dochody budżetowe Sądu na rok 2022 (w całości w dziale 755 – *Wymiar sprawiedliwości*, rozdziale 75502 – *Jednostki sądownictwa powszechnego*) zaplanowano na kwotę 16 548,0 tys. zł, natomiast zrealizowano na kwotę 44 220,2 tys. zł, co stanowiło 267,2% planu i 113,9% wykonania w roku 2021 (38 816,0 tys. zł).

Najwyższe dochody zaplanowano i zrealizowano w § 0630 – *Wpływy z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego* – zaplanowano 15 662,0 tys. zł, tj. 94,6% planu ogółem, a zrealizowano 42 539,5 tys. zł, tj. 96,2% wykonania ogółem i 114% wykonania roku 2021. Dochody w tym paragrafie wzrosły o 5235,8 tys. zł.

Na koniec 2022 r. stan należności wyniósł 11 213,4 tys. zł, w tym zaległości – 9702,5 tys. zł i był wyższy od stanu na koniec 2021 r. odpowiednio: o 1551,0 tys. zł,

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Stanowiły 76,7% ogółu zaległości netto.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 1634, ze zm., dalej ufp.

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

tj. o 16,1% w przypadku należności (9 662,4 tys. zł) i o 1996,2 tys. zł, tj. o 25,9% w przypadku zaległości (7 706,3 tys. zł). Główną pozycję stanowiły należności z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego (§ 0630), które wyniosły 8007,9 tys. zł, w tym zaległości stanowiły 7437,2 tys. zł. Na wzrost należności wpływ miało w głównej mierze naliczenie kar wykonawcy w związku z odstąpieniem od umowy z jego winy ze względu na nieterminową realizację zadania. Na wzrost zaległości wpływ miały trudności w egzekucji należności z tytułu grzywien i kosztów sądowych.
(akta kontroli tom I str. 18-20, 26, 30, 74, 286-288)

OBSZAR

2. Wydatki

2.1 Wydatki budżetu państwa

Opis stanu faktycznego

Wydatki budżetowe Sądu na 2022 r. zaplanowano w wysokości 95 409,0 tys. zł, z tego 85 598,0 tys. zł w dziale 755 – *Wymiar sprawiedliwości*, rozdziale 75502 – *Jednostki sądownictwa powszechnego*, 1029,0 tys. zł w rozdziale 75595 – *Pozostała działalność* oraz 8782,0 tys. zł w dziale 753 – *Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne*, rozdziale 75312 – *Uposażenia sędziów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinne*. Plan finansowy w trakcie roku został zwiększony do 95 689,2 tys. zł, tj. o 280,2 tys. zł (0,29%).

(akta kontroli tom I str. 20-23, 75-78)

Wykonanie wydatków wyniosło 93 071,6 tys. zł, tj. 97,5% planu i 97,3% planu po zmianach oraz 117,4% wykonania roku poprzedniego (79 266,6 tys. zł). Głównymi przyczynami wzrostu wydatków była realizacja zadań inwestycyjnych, wzrost kosztów postępowań sądowych, wzrost wydatków na zakup materiałów i wyposażenia (m.in. części zamiennych do systemu klimatyzacji i central wentylacyjnych, szaf do przechowywania akt sądowych, dodatkowych tonerów do nowych drukarek i znacznego wzrostu cen papieru do drukarek), wzrost wydatków na wynikające z wyroków sądowych kary i odszkodowania na rzecz osób fizycznych, wzrost cen usług pocztowych i informatycznych.

Najniższe wykonanie wystąpiło w § 6060 – *Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych*, tj. 8993,4 tys. zł (78,1% planu po zmianach). Na niepełne wykonanie główny wpływ miało niezrealizowanie trzech zadań o łącznej wartości 2464,9 tys. zł, tj.: instalacji interkomów (208,4 tys. zł), rozszerzenia funkcjonalności systemu kontroli dostępu (1847,5 tys. zł) i jego dostosowania do wytycznych Ministerstwa Sprawiedliwości (409 tys. zł), z których zrezygnowano ze względu na brak ich realizacji przez wykonawcę. Środki zaplanowane na wykonanie tych zadań zostały zablokowane przez Ministra Sprawiedliwości na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 upf.

(akta kontroli tom I str. 75-78, 90-92, 286-288)

Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych zrealizowano na kwotę 8137,4 tys. zł, co stanowiło 99,7% planu po zmianach i 102,3% wykonania w roku poprzednim, co wynikało ze wzrostu kwoty bazowej będącej podstawą wyliczenia uposażenia sędziów w stanie spoczynku oraz ze wzrostu liczby osób uprawnionych do pobierania takiego świadczenia.

(akta kontroli tom I str. 80-81, 286-288)

Wydatki bieżące zrealizowano na kwotę 75 940,9 tys. zł, co stanowiło 99,9% planu po zmianach i 108,6% wykonania w roku poprzednim, w tym wydatki na wynagrodzenia zrealizowano na kwotę 44 675,8 tys. zł, co stanowiło 99,9% planu po zmianach i 106,5% wykonania w roku poprzednim. Wzrost wydatków bieżących wynikał m.in. ze wzrostu cen towarów, usług, wynagrodzeń i kosztów postępowań sądowych.

(akta kontroli tom I str. 80-81, 286-288)

Wydatki majątkowe zrealizowano na kwotę 8993,4 tys. zł, co stanowiło 78,1% planu po zmianach i 663,7% wykonania w roku poprzednim. Wzrost wydatków wynikał z realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych. W wyniku wydatków majątkowych zrealizowano przedsięwzięcia dotyczące optymalizacji zużycia energii elektrycznej, wdrożono system cyfrowej rejestracji przebiegu rozpraw sądowych na 24 salach, oklejono szyby folią przeciwsłoneczną, wdrożono system rejestracji czasu pracy, zakupiono samochód i systemu kontroli dostępu.

(akta kontroli tom I str. 80-81, 90-92, 286-288)

Sąd nie realizował wydatków budżetu środków europejskich ani współfinansowanych z udziałem środków UE. Sąd nie otrzymał środków z rezerwy ogólnej i rezerw celowych.

(akta kontroli tom I str. 79, 82)

Przeciętne zatrudnienie⁷ w 2022 r. wyniosło 379,05 etatu, tj. o 2,4% (8,85 etatu) więcej niż w roku poprzednim, a przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego pełnozatrudnionego (wraz z dodatkowym wynagrodzeniem rocznym) wyniosło 9825,30 zł. Największe zatrudnienie wystąpiło w grupie osób nieobjętych mnożnikowymi systemami wynagrodzeń (225,51 etatu), a przeciętne wynagrodzenie miesięczne wyniosło 7066,02 zł, tj. o 0,7% więcej (50,95 zł) niż w roku poprzednim. Najwyższe przeciętne wynagrodzenie miesięczne wystąpiło w grupie sędziów – 19 205,21 zł, tj. o 7,4% więcej (1323,94 zł) niż w roku poprzednim. Najniższe przeciętne wynagrodzenie miesięczne wystąpiło w grupie asystentów sędziów – 6947,24 zł, tj. o 0,8% mniej (o 58,36 zł) niż w roku poprzednim.

(akta kontroli tom I str. 83-89)

Pracę na podstawie umów cywilnoprawnych w 2022 r. wykonywało 14 osób, w tym 11 etatowych pracowników Sądu, a łączne wydatki z tego tytułu wyniosły 30,7 tys. zł. Umowy dotyczyły głównie sprawowania nadzoru nad pracami dotyczącymi naprawy elewacji (8,2 tys. zł) oraz prowadzenia szkoleń m.in. z zakresu aplikacji kuratorskiej i innych przepisów związanych z funkcjonowaniem sądów i postępowaniami sądowymi (26 umów, w tym 25 z 11 pracownikami Sądu). Zakres zadań pracowników realizujących umowy cywilne nie pokrywał się z zakresem zadań na stanowiskach etatowych.

(akta kontroli tom I str. 86-88, 286-288)

Stan zobowiązań na koniec 2022 r. wyniósł 3852,3 tys. zł i był wyższy o 258,2 tys. zł (o 7,2%) w porównaniu do stanu na koniec 2021 r. (3594,1 tys. zł). Nie wystąpiły zobowiązania wymagalne, w tym powstałe w latach poprzednich. Największa kwota zobowiązań (3077,8 tys. zł) wystąpiła w dziale 755 – *Wymiar sprawiedliwości*, rozdziale 75502 – *Jednostki sądownictwa powszechnego*, § 4040 – *Dodatkowe wynagrodzenie roczne*, z czego wynikał również główny wzrost zobowiązań w stosunku do roku poprzedniego (o 213,3 tys. zł) Kwoty zobowiązań wykazane w sprawozdaniu rocznym Rb-28 były zgodne z ewidencją księgową.

(akta kontroli tom I str. 27-28, 31-32)

Na 2022 r. zostały przeniesione wydatki roku 2021 na łączną kwotę 18,6 tys. zł, przeznaczone na wypłatę specjalnych dodatków motywacyjnych. Wydatki niewygasające zostały zrealizowane na kwotę 18,2 tys. zł, tj. 98,0% planu.

(akta kontroli tom I str. 29, 75-78)

Szczegółowym badaniem objęto realizację wydatków w łącznej kwocie 12 422,6 tys. zł, tj. 13,3% wydatków ogółem i 28,7% wydatków pozapłacowych⁸, w tym 30 losowo wybranych dowodów księgowych o łącznej wartości 12 152,1 tys. zł⁹

⁷ Dane o zatrudnieniu i wynagrodzeniach liczone jak dla sprawozdania Rb-70.

⁸ tj. z wyłączeniem wydatków w paragrafach 401-408, 411-414, 418, 420, 444 i 471.

⁹ W tym kwota 5425,6 tys. zł została objęta szczegółowym badaniem pod kątem prawidłowości udzielania zamówień publicznym, o czym szerzej w dalszej części wystąpienia.

oraz wydatki wybrane w sposób celowy o łącznej wartości 270,5 tys. zł. W badanej próbie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie udzielenia zamówienia publicznego na demontaż elektrycznych suszarek do rąk i montaż podajników na ręczniki papierowe (szczegółowo opisano w punkcie dotyczącym badania postępowań o udzielenie zamówienia publicznego).

W pozostałych przypadkach nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie legalności, gospodarności, celowości i rzetelności dokonanych wydatków.

(akta kontroli tom I str. 105-108)

Wydatki Sądu na energię elektryczną w 2022 r. wyniosły ogółem 1884,2 tys. zł (463,4 tys. zł z tytułu usług dystrybucji i 1420,8 tys. zł z tytułu zakupu energii czynnej) i były wyższe o 206,2 tys. zł, tj. o 12,3% od wydatków w 2021 r. (1 678,1 tys. zł, z tego 421,7 tys. zł z tytułu usług dystrybucji i 1256,4 tys. zł z tytułu zakupu energii czynnej).

(akta kontroli tom II, str. 120-123)

Sąd od 2020 roku, w związku z rozpoczęciem od 1 grudnia 2019 r. działalności w nowej siedzibie, analizował koszty ponoszone na poszczególne opłaty za dystrybucję energii elektrycznej. W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej¹⁰ w 2022 r. podejmowano bądź kontynuowano wcześniejsze działania m.in. takie jak:

- rozeznanie rynku pod kątem pozyskania alternatywnych źródeł energii, np. instalacji fotowoltaicznych¹¹;
- zlecenie wykonania ekspertyzy technicznej optymalizacji zużycia energii elektrycznej poprzez zaproponowanie modernizacji instalacji elektrycznych i sanitarnych dla całego budynku Sądu¹²,
- zlecenie oklejenia folią przeciwsłoneczną szyb elewacji szklanej (od strony zewnętrznej);
- realizację zadania inwestycyjnego w zakresie dostawy, montażu i wymiany elementów instalacji elektrycznych i sanitarnych wraz z dostawą i programowaniem systemów typu BMS¹³ w celu optymalizacji zużycia energii elektrycznej w budynku.

Budynek Sądu jest wyposażony w układ do kompensacji energii biernej pojemnościowej i indukcyjnej.

(akta kontroli tom II, str. 194-313)

W okresie od 1 do 31 grudnia 2022 r. zużycie energii elektrycznej w zajmowanych przez Sąd budynkach lub częściach budynków oraz przez wykorzystywane urządzenia techniczne, instalacje i pojazdy, obliczone według wzoru określonego w art. 37 ust. 2 ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej zmniejszyło się o 23 083 kWh.

Zgodnie z przekazanym do Urzędu Regulacji Energetyki *Formularzem – Informacją zbiorczą dotyczącą zużycia energii elektrycznej przez jednostki sektora finansów publicznych w okresie od 1 do 31 grudnia 2022 r.*, cel oszczędności energii elektrycznej został osiągnięty przez Sąd w grudniu 2022 r., m.in. dzięki przeprowadzeniu działań optymalizacyjnych¹⁴.

(akta kontroli tom II, str. 314-322)

¹⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 269, ze zm., dalej: ustawa o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej.

¹¹ Analiza kosztów wykazała, że do pełnej amortyzacji paneli fotowoltaicznych doszłoby po ok. 40 latach eksploatacji, w związku z czym przedsięwzięcie takie jest nieuzasadnione ekonomicznie.

¹² Dalej: ekspertyza.

¹³ Building Management System - system automatyki budynkowej.

¹⁴ Dyrektor wyjaśniła, że wdrożenie zaleceń wynikających z ekspertyzy technicznej rok do roku (grudzień 2022 r. do grudnia 2021 r.) obniżyło zużycie energii elektrycznej o 41,5%, a koszty tego zużycia o 27,5 %.

Maksymalna moc w punkcie poboru energii¹⁵ przy ul. Poligonowej 3, pobrana w miesięcznych okresach rozliczeniowych styczeń-grudzień 2022 r., wahała się od 477 do 962 kW, co stanowiło od 46 % do 96 % zamówionej mocy umownej (1000 kW). W okresach rozliczeniowych styczeń, kwiecień-maj, wrzesień-grudzień moc pobrana stanowiła od 46% do 70% wartości mocy zamówionej.

(akta kontroli tom II, str. 57-60, 64-114)

W 2022 r. w Sądzie wszczęto 370 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego o łącznej szacunkowej wartości zamówienia w kwocie 37 099,8 tys. zł, z tego 335 postępowań o udzielenie zamówienia o wartości poniżej 130 tys. zł, tj. progu określonego w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo zamówień publicznych¹⁶, o łącznej wartości 4214,7 tys. zł i 35 postępowań o wartości zamówienia powyżej tego progu, o łącznej wartości 32 885,1 tys. zł¹⁷.

Szczegółowym badaniem, w tym pod względem prawidłowości trybu udzielenia zamówienia publicznego, na podstawie doboru celowego, objęto cztery postępowania, związane z optymalizacją zużycia energii elektrycznej, na łączną kwotę 5696 tys. zł, tj. zamówienia na:

- wykonanie ekspertyzy technicznej optymalizacji zużycia energii elektrycznej poprzez zaproponowanie modernizacji instalacji elektrycznych i sanitarnych – 125,5 tys. zł (zamówienie udzielone bez zastosowania PZP na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 1 tej ustawy);
- demontaż elektrycznych suszarek do rąk i montaż podajników na ręczniki papierowe – 40,4 tys. zł (zamówienie udzielone bez zastosowania PZP na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 1 tej ustawy);
- dostawę, montaż i wymianę elementów instalacji elektrycznych i sanitarnych wraz z dostawą i programowaniem systemów typu BMS, z wyłączeniem demontażu elektrycznych suszarek do rąk i montażu podajników na ręczniki papierowe (optymalizacja) – 5425,5 tys. zł (zamówienie udzielone w trybie przetargu nieograniczonego w trybie art. 132 PZP);
- sprawowanie nadzoru inwestorskiego nad realizacją optymalizacji – 104,5 tys. zł. (zamówienie udzielone bez zastosowania PZP na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 1 tej ustawy).

We wszystkich ww. postępowaniach zastosowano właściwy tryb udzielenia zamówienia. W przypadku postępowania dotyczącego demontażu elektrycznych suszarek do rąk i montażu podajników na ręczniki papierowe stwierdzono, że poniesiony wydatek był niecelowy i niegospodarny (co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*). W pozostałych zamówieniach nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli tom I str. 109-288)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Sąd nie podjął skutecznych działań ograniczających wydatki na usługi dystrybucji energii elektrycznej w zakresie opłaty sieciowej stałej poprzez dostosowanie mocy umownej do faktycznych potrzeb.

Moc umowną, według pkt. 3.2.3. taryfy operatora¹⁸, można zamówić w niejednakowych wielkościach na poszczególne okresy roku, nie krótsze niż miesięczne.

Niepodjęcie działań w celu zróżnicowania wielkości zamawianej mocy w ciągu roku, spowodowane było, według wyjaśnień Dyrektor, m.in., tym że w *miesiącach letnich*

¹⁵ Według stanu na kwiecień 2022 roku Sąd posiadał jeden punkt poboru energii nr PL0000010405100000000000001910983, z grupą taryfową B21, dalej: PPE.

¹⁶ Ustawa z 11 września 2019 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710, ze zm.), dalej: PZP.

¹⁷ Kwota ta nie uwzględnia wartości zamówienia w 18 postępowaniach, w których zamówienia udzielono centralnemu zamawiającemu na podstawie art. 44 ust. 3 pkt 2 PZP.

¹⁸ Taryfa Stoen Operator Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie dla energii elektrycznej w zakresie dystrybucji energii elektrycznej.

(czerwiec, lipiec 2022 r.) faktyczny pobór mocy niebezpiecznie zbliżył się do przekroczenia mocy umownej (odpowiednio 94% i 96%) co w przypadku jej zmniejszenia do poziomu średniego zapotrzebowania na moc umowną z miesięcy styczeń – maj 2022 r., skutkowałoby poniesieniem dodatkowych, znacznych kosztów za przekroczenie tej mocy. (...) w tym przypadku odpowiednio dobrana moc umowna na poziomie 1000 kW pozwoliła uniknąć tych kosztów. Dyrektorka Sądu wyjaśniła również, że zmniejszenie mocy umownej spowodowane m.in. podjętymi w 2022 r. działaniami optymalizującymi jej zużycie, z podziałem na poszczególne okresy, może być rozwiązaniem zastosowanym przez Sąd w perspektywie co najmniej sześciomiesięcznego okresu analizy, a najbardziej miarodajne byłyby dane za okres 12 miesięcy.

(akta kontroli tom II, str. str. 57-60, 64-114, 326-359)

Zgodnie z art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp, wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad: uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów.

NIK zauważa, że w okresach rozliczeniowych: styczeń, kwiecień-maj, wrzesień-grudzień 2022 r. zamówiono moc 1000 kW, a wykorzystano ją na poziomie od 460 kW do 698 kW (46-70%). Przy założeniu, że moc umowna w tym PPE została zmieniona w ww. okresach do poziomu od 598 kW do 907 kW¹⁹, to przy zastosowaniu zamówienia miesięcznego w miejsce rocznego, łączna opłata sieciowa stała po korekcie mocy w skali roku byłaby niższa o 14 519 zł brutto²⁰.

Sąd funkcjonuje w obecnej lokalizacji od grudnia 2019 r., co pozwalało na analizę zmian w zapotrzebowaniu na moc w poszczególnych miesiącach przez dwa pełne lata kalendarzowe i skorzystanie z możliwości adekwatnego zamawiania mocy na okresy miesięczne, zamiast rocznych. Nie stały temu na przeszkodzie zaplanowane na ostatni kwartał 2022 r. działania optymalizacyjne, ponieważ miały one na celu dalsze zmniejszenie poboru energii.

2. Decyzja o demontażu elektrycznych suszarek do rąk i montażu w ich miejsce podajników na ręczniki papierowe²¹ nie została poprzedzona rzetelną analizą ekonomiczną, co skutkowało wydatkowaniem 40,4 tys. zł z naruszeniem zasad dokonywania wydatków publicznych, określonych w art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp, tj. w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad: uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów. Ponadto opis przedmiotu zamówienia na demontaż suszarek został sporządzony nierzetelnie.

Przyjęte pierwotnie przez Sąd założenia zakresu i celów ekspertyzy technicznej²² związanej z optymalizacją zużycia energii elektrycznej, nie przewidywały demontażu suszarek. Natomiast wykonawca ekspertyzy (sporządzonej w maju 2022 r.), zaznaczył że uwzględniony w niej demontaż suszarek wynikał z „sugestii, wytycznych, ograniczeń i uwag Zamawiającego”.

Sporządzona ekspertyza zawierała m.in. dane dotyczące szacowanego zmniejszenia zużycia energii elektrycznej w wyniku wymiany oświetlenia oraz modyfikacji sterowników klimatyzacji i wentylacji, a także szacowanego zmniejszenia kosztów

¹⁹ tj. po uwzględnieniu 30% zapasu mocy umownej, w stosunku do maksymalnej mocy pobranej w poszczególnych okresach rozliczeniowych.

²⁰ 11 804 zł netto.

²¹ Dalej: demontaż suszarek.

²² Określone w notatce z 2 marca 2022 r., a następnie w sporządzonym na jej podstawie szczegółowym opisie przedmiotu zamówienia.

zużycia energii elektrycznej²³, kosztów przedsięwzięcia²⁴ i okresu zwrotu inwestycji (8 lat) oraz kosztorys inwestorski. Ekspertyza nie zawierała natomiast danych o szacowanym zmniejszeniu zużycia energii elektrycznej w efekcie zastąpienia 111 elektrycznych suszarek do rąk 55 podajnikami na ręczniki papierowe i montażu 111 blach montażowych w miejsce suszarek ani oszacowania kosztów zakupu i utylizacji ręczników papierowych w stosunku do kosztów zużycia energii elektrycznej przez suszarki. W odrębnej analizie²⁵ wykonawca ekspertyzy oszacował roczne koszty zużycia energii elektrycznej przez suszarki przez 360 dni w roku na 7,07 tys. zł netto, co przy założeniu ich pracy w dni robocze daje ok. 4,9 tys. zł netto. Analiza nie zawierała oszacowania kosztów zakupu i utylizacji ręczników papierowych w razie demontażu suszarek.

Na przełomie marca i kwietnia 2020 r. ze względu na stan epidemii suszarki zostały odłączone od zasilania, a ponownie zostały podłączone do zasilania w styczniu 2022 r.

111 suszarek, zdemontowanych pomiędzy 6 lipca a 12 sierpnia 2022 r., do czasu zakończenia kontroli znajdowało się w garażu i magazynie Sądu. Suszarki były użytkowane nie dłużej niż 3 lata, z przerwą od marca/kwietnia 2020 r. do stycznia 2022 r. 6 lutego 2023 r. Dyrektor ogłosiła przetarg na zbycie 109 zdemontowanych suszarek, których wartość jednostkową oszacowano na 738 zł. W przetargu nie wpłynęła ani jedna oferta.

(akta kontroli tom I str. 109-113, 208-294)

Ponadto sam opis przedmiotu zamówienia na demontaż suszarek został sporządzony nierzetelnie. Opis ten przewidywał:

- demontaż 135 suszarek, tj. o 24 więcej niż założono w kosztorysie inwestorskim;
- montaż 140 blach montażowych, tj. o 29 więcej niż założono w kosztorysie;
- montaż 60 podajników na ręczniki papierowe, tj. o 5 więcej niż założono w kosztorysie i o 12 więcej niż ostatecznie zamontowano.

Wykonawca zdemontował 111 suszarek, zamontował 48 podajników na ręczniki i 111 blach montażowych, a pozostałe 7 podajników i 30 blach, które nie zostały zamontowane, do czasu zakończenia kontroli znajdowało się w magazynie Sądu. Dyrektor wyjaśniła, że zamówienie demontażu większej o 24 niż rzeczywista liczby suszarek oraz montażu większej o 30 liczby blach montażowych było najprawdopodobniej skutkiem błędu ludzkiego, wynikającego z podwójnego obliczenia tych samych łązенок, w których należało zdemontować suszarki.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że pracownik odpowiedzialny za sporządzenie opisu przedmiotu zamówienia dysponował kosztorysem, w którym podana została liczba poszczególnych artykułów, w związku z czym ponowne ich liczenie na potrzeby opisu przedmiotu zamówienia było zbędne.

Dyrektor wyjaśniła, że ze względu na fakt, iż wykonawca dostarczył 55 zamiast 60 podajników, koszt realizacji zadania został zmniejszony z 42,9 tys. zł do 40,4 tys. zł, tj. o 2,5 tys. zł, a siedem nadmiarowych podajników w przyszłości może zostać wykorzystanych do zastąpienia dotychczasowych pojemników z PCV w pomieszczeniach Opiniodawczego Zespołu Sądowych Specjalistów. Dyrektor wyjaśniła również, że zarówno blachy montażowe jak i podajniki wykonane są ze stali, a tym samym mogą być przedmiotem w skrajnych wypadkach kradzieży czy uszkodzenia lub zniszczenia, zasadnym jest posiadanie przez Sąd możliwości ich wymiany czy ponownego zamontowania. Zwrócić należy uwagę, że odkręcenie czterech wkrętów, którymi zamontowane są blachy montażowe, nie następuje zbyt wielu

²³ 460,4 tys. zł netto rocznie, przy założeniu ceny 1 kWh w wysokości 0,47 zł netto.

²⁴ 3 679,3 tys. zł netto.

²⁵ Stanowiącej załącznik do notatki ze spotkania koordynacyjnego z 20 kwietnia 2022 r. pomiędzy przedstawicielami Sądu a wykonawcą ekspertyzy.

problemów. (...) Blachy montażowe zostaną wykorzystane i zamontowane przez obsługę techniczną w budynku Sądu w celu zabezpieczenia elementów ścian i innych ulegających uszkodzeniu.

(akta kontroli tom I str. 109-113, 208-294)

Istotne rozbieżności pomiędzy podanym w ogłoszeniu a rzeczywiście koniecznym do wykonania zakresem czynności i dostaw mogły mieć wpływ na kalkulację oferty przez adresatów zapytania ofertowego. Skutkiem błędnego opisu jest również zaleganie w magazynie Sądu siedmiu podajników na ręczniki o szacunkowej wartości 2,3 tys. zł i 30 blach montażowych o szacunkowej wartości 8,7 tys. zł. Nieprzekonujące są wyjaśnienia Dyrektora, iż podajniki metalowe zastępują dotychczasowe podajniki plastikowe w innych pomieszczeniach Sądu, a blachy montażowe zostaną wykorzystane do zabezpieczenia elementów ścian. Pomimo upływu 10 miesięcy podajniki metalowe nie zostały zamontowane w miejsce plastikowych, a blachy montażowe, zamówione w konkretnym wymiarze otworów po suszarkach elektrycznych, nie są adekwatnym materiałem do zabezpieczania elementów ścian.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa i budżetu środków europejskich w 2022 r. przez kontrolowaną jednostkę w zakresie wydatków. Sąd zrealizował wydatki budżetowe w roku 2022 na poziomie 97,3% planu po zmianach. Na podstawie szczegółowej analizy wydatków budżetowych w łącznej wysokości 12 422,6 tys. zł, stanowiących 13,3% wydatków Sądu stwierdzono nieprawidłowości na kwotę 54,9 tys. zł, tj. 0,4% badanej próby, natomiast pozostałe wydatki zostały poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi.

OBSZAR

3. Sprawozdawczość i księgi rachunkowe

3.1 Sprawozdania

Opis stanu faktycznego

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania przez Sąd rocznych sprawozdań za 2022 r.:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania planu wydatków, które nie wygasły z upływem roku budżetowego (Rb-28NW),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2022 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych Sądu były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość i rzetelność sporządzania sprawozdań. Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

(akta kontroli tom I str. 25-73)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe i w zakresie operacji finansowych. Analizowane sprawozdania zostały sporządzone prawidłowo i terminowo przekazane dysponentowi części 15/02.

V. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Podjęcie działań w celu ograniczenia opłat ponoszonych na usługi dystrybucji energii elektrycznej poprzez dostosowanie mocy umownej do faktycznych potrzeb.
2. Zagospodarowanie posiadanego mienia Skarbu Państwa w postaci suszarek elektrycznych.
3. Wzmocnienie mechanizmów kontroli zarządczej zapewniających wydatkowanie środków publicznych z zachowaniem zasad określonych w art. 44 ufp.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 27 marca 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie
z up.

p.o. wicedyrektor
Wiesława Bronisz
-//-

Kontrolerzy:

Monika Białogrodzka
starszy inspektor kontroli państwowej
-//-

Adam Czugajewicz
główny specjalista kontroli państwowej
-//-